Beleidsplan sociaal domein

Gemeente Elburg

2020-2023

Gemeente Elburg

Beleidsplan sociaal domein

Gemeente Elburg

2020-2023

Vastgesteld in de raadsvergadering van 16 december 2019,

De burgemeester
J.N. Rozendaal

De griffier
M.C. Luiting

Inhoud

Inhoud 3
Voorwoord 4
Input 4
Leeswijzer 4
1. Trends, kansen en bedreigingen 5
1.1 Trends 5
1.2 Kansen 5
1.3 Bedreigingen 5
2. Visie 6
3. Uitgangspunten: Het Hoe. 7
3.1 Samenlevingskracht voorop 7
3.2 We werken vanuit ‘de bedoeling’ 10
4. Maatschappelijke opgaven 11
4.1 Veilige en gezonde omgeving 11
4.2 Talentontwikkeling en meedoen 13
4.3 Zoveel mogelijk zelfredzaam 15
5. Tellen en vertellen 16
6. Kaders 16
6.1 Wettelijke kaders 16
6.2 Financiële kaders 17
6.3 Communicatie 17
6.4 Samenhang met andere beleidsterreinen 17
6.5 Samenwerking (boven) regionaal 18
7. Vervolg 18

Input

We hebben van diverse inwoners en maatschappelijke partners input ontvangen:

- Drie inwonersavonden in Elburg, Doornspijk en ‘t Harde
- Raadscommissie Maatschappelijke Ontwikkeling
- Adviesraad Sociaal Domein
- Ketenpartners als WIEL, Stimenz, CJG
- Regiegroep Maatschappelijke Ontwikkeling
- Team consulenten en team beleidsontwikkeling gemeente Elburg

Leeswijzer

- We starten in hoofdstuk 1 met de trends, kansen en bedreigingen.
- Daarna geven we de visie op het sociaal domein weer in hoofdstuk 2.
- Hoe we de visie uitwerken in uitgangspunten, staat in hoofdstuk 3.
- Hoofdstuk 4 gaat in op de maatschappelijke opgaven.
- Hoofdstuk 5 gaat over tellen en vertellen.
- In hoofdstuk 6 lichten we de kaders toe.
- Tot slot geven we in hoofdstuk 7 het vervolg weer.

Voorwoord

Voor u ligt het Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2023 van de gemeente Elburg.

Dit beleidsplan is de basis voor de komende jaren. Ik ben blij met de manier waarop dit beleidsplan tot stand is gekomen. Met veel inwoners, diverse ketenpartners en de gemeenteraad hebben we dit plan inhoud gegeven.

We hebben voor de zomer drie inwoneravonden gehouden, waarbij veel inwoners hun ideeën en meningen hebben ingebracht. Ik kijk terug op drie warme avonden, niet alleen qua temperatuur, maar vooral vanwege de betrokkenheid vanuit de lokale samenleving. Veel mensen hebben meegedacht over zorg en ondersteuning, meedoen in de samenleving, leefbaarheid in de buurt en het voorkomen van problemen.

Met ketenpartners hebben we de afgelopen beleidsperiode geëvalueerd en gesproken over wat er nodig is om onze inwoners de komende vier jaar te ondersteunen. Ook vertelden zij wat zij nodig hebben om hun werk goed te kunnen doen. Processen en procedures zijn niet altijd even werkbaar, waar onze ketenpartners en daardoor ook de inwoners last van hebben. Dat gaan we anders doen. Uitgangspunt is dat de inwoner de regie heeft in zijn situatie. Waar dat niet lukt bieden we samen met onze ketenpartners ondersteuning.

Ik hoop dat u nieuwsgierig bent naar waar we de komende jaren samen mee aan de slag gaan in het ‘sociaal domein’. Het sociaal domein bestaat uit Jeugdwet, de Participatiewet, de Wmo 2015 en aanpalende wetten en beleidsterreinen. Dit beleidsplan is een plan op hoofdlijnen, verdere uitwerking volgt in de uitvoeringsplannen.

Ik kijk uit naar onze samenwerking in de komende vier jaar. Doet u mee?

Wethouder S.W. Krooneman
Gemeente Elburg

1. Trends, kansen en bedreigingen

De wereld om ons heen verandert. Ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op en de afgelopen jaren is het landschap binnen het sociaal domein drastisch aan het veranderen. In dit hoofdstuk staan de ontwikkelingen en trends die we waarnemen in de gemeente Elburg en op landelijk niveau. Deze ontwikkelingen bieden aan de ene kant kansen voor de inwoners, maar zij kunnen ook een bedreiging vormen. Dit benoemen we, zodat we weten wat belangrijk is om ons de komende vier jaar op te richten binnen het sociaal domein.

1.1 Trends

De decentralisaties brengen landelijk zichtbare ontwikkelingen met zich mee. Het langer thuis wonen vraagt om meer geschikte woningen en meer personeel in de thuissituatie. Er zijn meer kwetsbare inwoners in de wijk, meer mensen met dementie en psychische problematiek nemen deel aan de maatschappij. Er is sprake van minder verjonging, meer vergrijzing. De samenleving wordt steeds ingewikkelder en de casuïstiek complexer. Door de decentralisaties is meer lokaal maatwerk mogelijk. Samen met de lokale samenleving zoekt de gemeente naar andere, betaalbare oplossingen om de dienstverlening binnen de gestelde financiële kaders te realiseren.

Binnen de gemeente Elburg ervaren we ondanks de inzet toch veel eenzaamheid. We ervaren dat inwoners het lastig vinden om hulp te vragen en dat mantelzorgers niet tijdig aan de bel trekken. Er is een tekort aan geschikte woningen. Normaliseren neemt nog niet de plek van medicaliseren in en er is weinig aandacht voor gezondheid en gezonde keuzes. Door de maatschappelijke stage/diensttijd wordt het voor jongeren weer gewoner om iets voor een ander te doen.

1.2 Kansen

In de gemeente Elburg wonen actieve inwoners en ondernemers, die graag betrokken willen worden of deelnemen aan verenigingen, kerkgenootschappen, clubs of anderszins. Een mooie kans is om aan te sluiten bij bestaande structuren in Elburg.In de gemeente Elburg is er sociale cohesie en samenlevingskracht, inwoners en ondernemers willen iets voor elkaar betekenen en elkaar tot nut zijn. We prijzen ons gelukkig met het welzijnswerk in gemeente Elburg, dat tentakels heeft in alle geledingen van de maatschappij en dat de huidige maatschappelijke partners samen met ons willen samen werken aan de maatschappelijke opgaven, om het voor inwoners beter te maken.

De preventieve inzet wordt belangrijker om problemen in de toekomst te voorkomen voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking, voor statushouders, voor mensen die zoeken naar een geschikte woonplek, voor mensen die zich niet veilig voelen.

Technologie biedt mogelijkheden om de kwaliteit van leven te verhogen en de tekorten op personeel niet op te laten lopen.

1.3 Bedreigingen

De bedreigingen liggen niet altijd in onze invloedssfeer, dat maakt het lastig om er op in te spelen of ze om te buigen naar kansen.

Er is een groeiend tekort aan zorgpersoneel. Dat drukt op de kwaliteit en kwantiteit van personeelsinzet. Ook drukt het op de begroting, aangezien de kostprijzen (CAO) stijgen. Schaarste maakt duur.

De verharding die in de maatschappij ontstaat ten aanzien van doelgroepen die kwetsbaar zijn, vraagt om maatschappelijke antwoorden die niet 1, 2, 3 gegeven zijn.

De sturing die vanuit het landelijke beleid en op basis van de juridische rechtspraak gegeven wordt, betekent dat je soms gebonden bent aan regels en budgetten die tegengesteld werken aan de missie die voor ons ligt. Het abonnementstarief onder de Wmo bijvoorbeeld, helpt niet echt in het stimuleren van de zelfredzaamheid en kost daarnaast extra tijd en uitleg van consulent en inwoner bij het huisbezoek.

Inwoners ervaren druk vanuit de maatschappij door eisen op het gebied van werk, financiën, zorg voor familieleden, sociale en digitale netwerken. Mensen worden daardoor minder vaak vrijwilliger, kunnen minder goed regie voeren en kunnen zich minder inzetten voor een ander dan zij willen.

Op financieel gebied hebben we de komende jaren een forse uitdaging in het sociaal domein. Op sommige beleidsterreinen zijn er tekorten, van andere is de verwachting dat er tekorten ontstaan. Het is niet ondenkbaar dat de gemeente keuzes moet maken in de uitvoering van haar taken, om binnen het financieel kader te blijven.

2. Visie

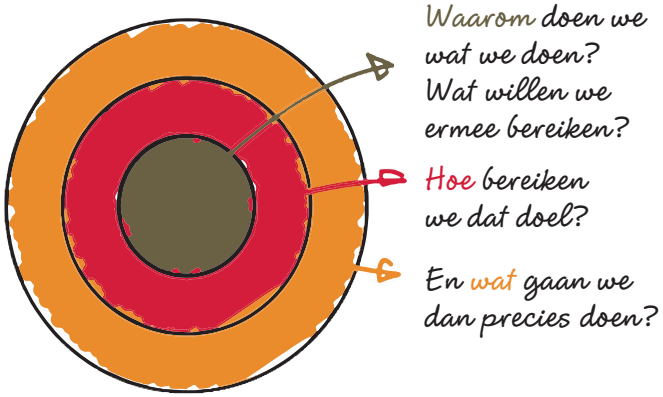

Omgevingsvisie gemeente Elburg 2018
Samen naar een gezonde, veilige en duurzame balans tussen mens, ruimte en gebruik.

Visie sociaal domein gemeente Elburg 2020-2023
Samen naar een inclusieve en verbonden samenleving waarin iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid neemt, gezond en veilig kan opgroeien, mee kan doen en ouder kan worden.
De gemeente faciliteert het pragmatisch samenwerken en zorgt samen met haar partners dat waar nodig, inwoners ondersteuning krijgen.

Samen bouwen we als inwoners, bedrijven, ketenpartners en gemeente aan een inclusieve samenleving. Alle inwoners kunnen en mogen meedoen. Drempels worden zoveel mogelijk verwijderd of voorkomen. Dat geldt zowel voor de toegang tot het sociaal domein als de periode dat mensen ondersteuning krijgen vanuit het sociaal domein. Kwetsbaarheid bij inwoners is een gegeven. Iedereen krijgt in het leven te maken met situaties waarin zij kwetsbaar zijn. We gaan uit van de situatie van de inwoner en stimuleren de inwoner om te participeren en zich te ontwikkelen op alle leefgebieden. De inwoner doet dit zoveel mogelijk zelfstandig of met hulp van het netwerk. Daar waar dit niet lukt, bieden we ondersteuning aan, waar mogelijk informeel, waar nodig formeel.

We sluiten aan bij de Omgevingsvisie gemeente Elburg 2018, waar 'leefbare vitale kernen met een actieve gezonde samenleving' één van de thema's is. Vanuit de Omgevingsvisie werken we aan de Agenda Inclusieve Samenleving. Ondersteuning aan iedereen in onze samenleving die dat nodig heeft staat daarin centraal. Of dat nu is vanwege financiële zorgen, eenzaamheid, een beperking, psychische nood of anderszins. Naast een inclusieve samenleving gaat het hierbij ook om een gezonde samenleving, waar kinderen en jongeren verantwoord kunnen opgroeien en zich ontwikkelen, waar gewerkt wordt aan preventie op het gebied van verslavingen, waar voldoende ruimte is voor sport en beweging, waar een prettig en goed woon- en leefklimaat is.[1]

Hoe we gaan werken vanuit de visie op het sociaal domein, is door anders te gaan samenwerken en door te werken vanuit de bedoeling. Deze twee uitgangspunten worden uitgewerkt in hoofdstuk 3.

De visie kan vertaald worden in een aantal ambities voor de komende planperiode die we hebben verwoord als maatschappelijke opgaven. Deze zijn:

1. Inwoners in de gemeente Elburg kunnen gezond en veilig oud worden
2. Inwoners kunnen meedoen en talenten blijvend ontwikkelen, passend bij capaciteiten, persoonlijke situatie en met perspectief op zo regulier mogelijk werk.
3. Inwoners zijn zoveel mogelijk zelfredzaam, voelen zich bij elkaar betrokken. Als dat niet lukt, kunnen inwoners rekenen op ondersteuning van de gemeente en haar partners.

De uitwerking van deze opgaven vindt u in hoofdstuk 4.
In hoofdstuk 3 geven we weer hóe we samen gaan werken aan de maatschappelijke opgaven.

3. Uitgangspunten: Het Hoe.

Hoe we aan de visie werken, hebben we uitgewerkt in twee uitgangspunten, namelijk 'Samenlevingskracht voorop' en 'Werken vanuit de bedoeling'.

3.1 Samenlevingskracht voorop

We willen de samenlevingskracht benutten en versterken door pragmatisch samen te werken. Inwoners, organisaties, bedrijven en faciliterende overheid werken hierin samen. Waarbij we meer uitgaan van de mensgerichte visie dan de systeemwereld.

Dat betekent iets voor de manier waarop we samenwerken. Samenwerken doen we integraal, vanuit de hulpvraag van de inwoner, samen met de inwoner en zoveel mogelijk ontschot. Uitgangspunt is dat we lokaal samenwerken waar mogelijk en regionaal waar nodig. Innovatieve verbanden stimuleren en faciliteren we, waarbij de gemeente een samenwerkende sparringpartner is.

Het vernieuwen en hervinden van verbinding in de samenleving is nodig, omdat er steeds minder natuurlijke, van oudsher, onderlinge verbanden zijn. Er is verdergaande individualisering en de ooit vanzelfsprekende verbanden, zoals van kerkgenootschappen, nemen af. Het is moeilijker om vrijwilligers te vinden voor verenigingen en 'naoberschap' is niet meer de standaard. Dat maakt de woon- en leefomgeving steeds belangrijker. De buurt en bijvoorbeeld de sport- of muziekvereniging in de buurt verbindt mensen met elkaar. We stimuleren een verbonden samenleving en innovatieve onderlinge verbanden.

We zien in alle kernen binnen de gemeente Elburg kansen om inwoners (particulieren, verenigingen en bedrijfsleven) meer te betrekken in hun buurt. We leerden van de gemeente Peel en Maas[2] dat het aansporen van burgerinitiatieven een manier is om meer samen op te werken, maar het betekent ook dat we als gemeente moeten leren loslaten.

[1] De omgevingsvisie gemeente Elburg 2018 is digitaal te vinden op http://www.broplan.nl/OV_Elburg/

[2] In 2018 zijn we als gemeente samen met netwerkpartners op werkbezoek in de gemeente Peel en Maas geweest. We leerden hoe deze gemeente heeft leren loslaten bij het implementeren van burgerparticipatie en hoe de inwoners in de verschillende kernen dit hebben opgepakt.

We gaan die uitdaging graag aan en willen initiatieven van inwoners meer stimuleren en meewerken aan burgerinitiatieven waarin inwoners elkaar tot nut zijn (naoberschap). Het behoort tot de maatschappelijke normen en waarden dat het normaal is om iemand anders te helpen en om ook mensen met een beperking, zowel fysiek als geestelijk, in je buurt te accepteren. Het gezegde “beter een goede buur dan een verre vriend” is daarbij van toepassing.

Alleen ga je sneller Samen kom je verder

Uit de inwonersavonden bleek dat inwoners het belangrijk vinden dat zij goed contact hebben met hun buren. Veel mensen ervaren sociale cohesie in hun buurt en zijn bereid om hun buren te ondersteunen. Het welzijnswerk stimuleert dit, door inwoners bewust te maken dat zij hulp kunnen vragen en krijgen van hun buren. De activiteiten in de buurt helpen de verbinding tussen inwoners te leggen.

De gemeente wil meer ruimte geven aan inwoners. De komende jaren wordt ingezet op versterken van eigenaarschap in de samenleving. Daarbij past een bescheiden en enthousiasmerende rol van de gemeente. Inwoners worden in een vroeg stadium en actief betrokken bij visie- en planontwikkeling, beleid en projecten. En de gemeente geeft ruimte aan initiatieven vanuit de wijk / inwoners. De gemeente sluit constructief aan op initiatieven; waar nodig ondersteunt de gemeente door het bieden van hulp, mee te werken of te faciliteren. Onder jongeren creëren we bewustwording over hun verantwoordelijkheid om iets voor een ander te doen. Ook zij hebben een rol in de onderlinge verbondenheid met andere mensen en het elkaar tot nut zijn in de samenleving. De maatschappelijke stage zetten we voort en we onderzoeken of en hoe we de proeftuin voor de maatschappelijke diensttijd verder ontwikkelen. Elkaar tot nut zijn, de krachten bundelen en elkaar onderling versterken zijn de voordelen die te behalen zijn. De gemeente wil daarbij een samenwerkende sparringpartner zijn. Dit wil gemeente Elburg doen op haar eigen wijze: namelijk pragmatisch.

Iets is pragmatisch wanneer het zich richt op het nut en de bruikbaarheid

Als we merken dat iets niet werkt, dan richten we ons op wat wel werkt. We doen wat werkt, werken vanuit de praktijk en we besteden ons (menselijk) kapitaal daaraan.
Meer werken vanuit de hulpvraag van de inwoner, vanuit de bedoeling en integraal, betekent ook dat we de samenwerking met het medisch domein versterken. Dit doen we onder andere met de samenwerkingsagenda gemeenten Zilveren Kruis (2019-2021) en onder de vlag van GezondVeluwe.Samenwerking is alleen lonend, als het ook echt samen werkt. Voor succesvolle samenwerking gelden de volgende voorwaarden:

- er is meerwaarde om samen te werken,
- doel van de samenwerking is het behalen van een (gewenst) resultaat
- de samenwerking bevat een innovatieve component

Wat gaan we doen

- *Burgerinitiatieven stimuleren en faciliteren*
- *Actieve buurten stimuleren*
- *Stimuleren dat elkaar accepteren en helpen normaal is*
- *Stimuleren en faciliteren van de inclusieve samenleving*
- *Faciliteren en stimuleren van innovatieve verbanden*
- *Transformeren naar sparringpartner van inwoners, ketenpartners en bedrijven*
- *Meer werken vanuit de (maatschappelijke) opgave*
- *Meer werken vanuit de hulpvraag van de inwoner, vanuit de bedoeling en integraal*
- *Zorgdragen voor regievoering bij complexe casuïstiek*
- *Voortzetten maatschappelijke stage*
- *Verder ontwikkelen proeftuin maatschappelijke diensttijd en meer jongeren actief in de maatschappij*

4V-kwadrant
Signaleren
Vernieuwen

3.2 We werken vanuit ‘de bedoeling’

Een succesverhaal over ‘werken vanuit de bedoeling’ zijn de Doorbraaktrajecten die vanuit het Straathoekwerk van WIEL begeleid worden. De straathoekwerkers zijn 24/7 bereikbaar en staan naast de jongere om zo de best passende oplossing te zoeken voor de jongere. Straathoekwerk houdt hierbij overzicht, verbindt professionals en activeert de eigen kracht en het netwerk van de jongere. Kortom, zij doen wat nodig is wanneer de reguliere weg niet meer te bewandelen is. Doorbraaktrajecten tonen ons de verbeterpunten voor het reguliere beleid en vangen jongeren op die het zelf, met een ander of met reguliere ondersteuning niet redden.

De essentie van werken vanuit de bedoeling is aansluiten bij inwoners. Dit doen we door drempels en onnodige ballast weg te nemen of te voorkomen. Om dat te bereiken maken we processen korter en gestroomlijnd. Zo maken we het inwoners, ketenpartners en onszelf zo makkelijk mogelijk.

We maken het inwoners makkelijker door de toegang tot informatie en ondersteuning te versimpelen, bijvoorbeeld door een up-to-date sociale kaart als www.elburgwijzer.nl. We investeren in de blijvende bekendheid van (onafhankelijke) cliëntondersteuning.

Ook maken we de processen die inwoners moeten doorlopen overzichtelijker. Verder moeten we als gemeente onze rol blijven vernieuwen en aanpassen bij de wensen van inwoners. Het gedachtegoed van de omgekeerde toets sluit goed aan bij deze rol. Binnen het sociaal domein werken we vanuit verschillende wetten, verordeningen en beleidsregels. Die sluiten niet altijd goed aan bij de vraag van de inwoner. Door vanuit het gedachtegoed van de omgekeerde toets te werken wordt eerst gekeken naar het effect dat je wil behalen (het beantwoorden van de vraag van de inwoner), dan wordt gekeken of het effect past binnen de grondwaarden van de wet en of het ethisch is. Pas dan wordt gekeken of er formeel een besluit genomen kan worden op basis van de bestaande afspraken (denk hierbij aan wetsartikelen en lokaal beleid). Kortom, werken vanuit het gedachtegoed van de omgekeerde toets helpt ons om beter aan te sluiten bij de vraag.

Aansluiten bij inwoners betekent ook dat we vanuit hun situatie kijken en of mensen zich nog kunnen ontwikkelen. We kijken naar de mogelijkheden die mensen hebben. We stimuleren het vermogen van mensen om zelf de regie te voeren over hun welbevinden, op fysiek, psychisch en sociaal terrein. Hoe mensen functioneren, welke veerkracht ze hebben en welke mate van zelfregie ze hebben (en wat ze op deze punten nog kunnen ontwikkelen), staat centraal binnen het gedachtegoed van Positieve Gezondheid. We willen samen met netwerkpartners onderzoeken hoe we vanuit dit gedachtegoed kunnen werken.

In de benadering en contacten willen we stress-reducerend te werk gaan. Hierbij past bijvoorbeeld de aanpak van Mobility Mentoring, waarbij mensen met schulden op een bepaalde wijze worden aangesproken en behandeld. In een stresssituatie nemen mensen vaak verkeerde beslissingen. Het wegnemen van de stress helpt mensen om hun leven sneller weer op de rit te hebben. Deze werkwijze vergt een cultuuromslag bij de gemeente en netwerkpartners. Dit willen we samen oppakken, onderzoeken hoe dit gedachtegoed in Elburg past.

Wat gaan we doen

- *Duidelijke informatievoorziening aan en communicatie met inwoners en ketenpartners*
- *Investeren in bekendheid (onafhankelijke) cliëntondersteuning.*
- *Meer simpele processen, waardoor het voor inwoners geen zoektocht is*
- *Meer werken vanuit de vraag, integraal en doelgericht*
- *Betere digitale toegang realiseren*
- *Verkorten van doorlooptijden*
- *Meer ondersteuning vanuit Sociaal en Financieel Trefpunt, Taalpunt en CJG*
- *Onderzoeken of en hoe we willen werken vanuit het gedachtegoed van de omgekeerde toets, positieve gezondheid en Mobility Mentoring*

4. Maatschappelijke opgaven

Na de transities in 2015 is er een fundament ontstaan binnen het sociaal domein, waar we de afgelopen vier jaar op hebben gebouwd. Vanuit deze basis bouwen we verder! De afgelopen jaren zijn we meer integraal gaan (samen) werken vanuit de vraag. Preventie kreeg meer aandacht en steeds meer werken we in de buurt en dichtbij de inwoners.

In het Beleidsplan sociaal domein 2016-2019 waren tien uitgangspunten opgenomen. Deze uitgangspunten zijn nog steeds actueel. In dit beleidsplan comprimeren we de tien uitgangspunten tot de al genoemde twee uitgangspunten en daarnaast drie inhoudelijke maatschappelijke opgaven. Deze maatschappelijke opgaven voor het Beleidsplan sociaal domein 2020-2023 zijn:

1. **Veilige en gezonde leefomgeving**
   (samen leven, opgroeien en ouder worden)
2. **Talentontwikkeling en meedoen**
3. **Zo veel mogelijk zelfredzaam**
   (ondersteunen zelfredzaamheid en vangnet)

4.1 Veilige en gezonde omgeving

We vinden het belangrijk dat alle inwoners van de gemeente Elburg in een veilige en gezonde omgeving opgroeien en ouder worden. Om dit te bereiken, werken we zoveel mogelijk vanuit preventie.

Preventie is een belangrijk thema in het sociaal domein. Tegelijkertijd is het niet direct meetbaar. Toch gaan we uit van het principe 'voorkomen is beter dan genezen' en dit zal uiteindelijk ook goedkoper zijn. Bijvoorbeeld wanneer het lukt om iemand uit zorg te houden door preventieve inzet of jongeren een kansrijke start te bieden.
Bij wat we doen, kijken we dan ook tegelijkertijd of we daarin ook iets preventiefs kunnen doen. We zetten in op voorlichting en bewustwording bij de thema's binnen het sociaal domein. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Preventieakkoord (roken, alcohol en overgewicht) en preventief je woning aanpassen (Gewoon Gemak), maar ook breder zoals bij bewegen, sporten, een gezonde leefstijl, financiën en budgetbeheer, gedrag en keuzes en we zetten in op veiligheid.

Preventief werken betekent dat we doelbewust initiatieven nemen om te voorkomen dat er ziekte, eenzaamheid, verslaving of andere problemen optreden. We zetten in op het gedachtengoed van de methode Positieve gezondheid.

Positieve gezondheid

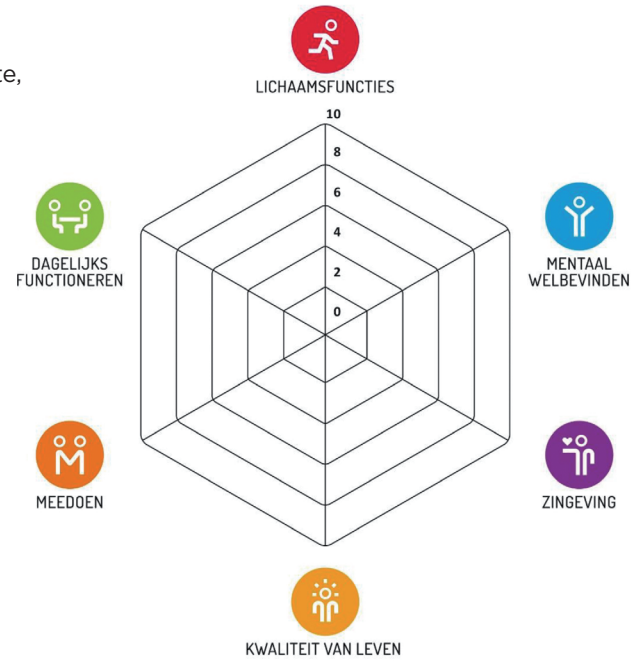

Positieve gezondheid staat voor het dynamische vermogen van mensen om zich veerkrachtig aan te passen en zelf de regie te voeren over hun welbevinden op fysiek, psychisch en sociaal vlak. Het functioneren, de veerkracht en zelfregie staan hierin centraal. Kortom werken aan gezondheid in al zijn facetten is een dynamische en geen statische toestand. Mensen met een ziekte of beperking worden aangesproken op hun kracht en hun talenten, hun potentieel.

Vanuit het gedachtengoed van de methode Positieve gezondheid richten we ons in dit beleidsplan op het welbevinden, het maken van gezonde keuzes en de gezonde leefomgeving. Positieve Gezondheid is het uitgangspunt. Zowel voor inwoners als in de samenwerking van de gemeente met netwerkpartners en partners in het medisch domein (Zilveren Kruis, GezondVeluwe).

• *Mentaal welbevinden*

Het mentaal welbevinden betekent dat mensen zich 'wel voelen'. Het uitgangspunt is dat als iemand zich 'wel voelt' er minder ziektegevoel ontstaat of bestaat. In principe is ieder mens in staat het eigen welbevinden te verbeteren als men zich ervan bewust is. Preventie kan ingezet worden om juist dit aspect meer aandacht te geven, zodat iemand met bijv. dementie aangesproken wordt op de eigen talenten waardoor er minder ziektegevoel ontstaat. Het welbevinden verbeteren was van oudsher een welzijnstaak en welzijnskwaliteit en is dat gelukkig nog. Aansluitend op het welzijnswerk zien we dat aandacht voor het welbevinden van inwoners vaker meer helpt dan de aandacht op zorg te leggen. We streven in de doelen naar meer inzet op het wel voelen van inwoners zonder en met beperkingen.

• *Gezonde keuzes*

Gezonde keuzes maken gaat enerzijds over het kiezen voor een gezonde leefstijl door o.a. voeding en bewegen aan te passen, anderzijds over het maken van keuzes die tot minder of geen psychische problemen leiden. Bijvoorbeeld: iemand die te makkelijk kiest voor aankopen bij de webwinkel zonder voldoende budget, kan in de financiële problemen raken en dat geeft vaak aanleiding tot psychische zorgen, of een jongere die ervoor kiest (al of niet bewust) niet naar school te gaan en door deze schooluitval een lagere startkans krijgt op de arbeidsmarkt. Door preventief te leren om bewust gezonde keuzes te maken of geholpen te worden bij het maken van deze keuzes, voorkomen we in de toekomst de inzet van bijvoorbeeld schuldhulpverlening, de ermee gepaard gaande stressgevoelens, het niet behalen van een startkwalificatie, overgewicht, een sterk verminderd welbevinden.

• *Gezonde leefomgeving*

Onze leefomgeving heeft grote invloed en weerslag op ons gedrag en dus ook op het maken van gezonde en duurzame keuzes. De inrichting van de leefomgeving biedt kansen om bij te dragen aan een gezonde leefstijl. Een gezonde leefomgeving is een belangrijk aspect van de Omgevingswet en wordt daarom ook meegenomen in de bestuurlijke besluitvorming in het ruimtelijk domein. De leefomgeving betrekken bij beleidsvorming en -uitvoering, hoort bij het streven naar een inclusieve samenleving waarin we erkennen dat de leefomgeving een (voorbeeld)rol heeft. Bijvoorbeeld een stimulerende beweegplek die jeugd uitnodigt om dicht bij senioren te bewegen. Maar ook (fysieke) plekken waar mensen zich veilig voelen en zich durven te ontwikkelen.Daarnaast is passende huisvesting voor inwoners ook een aandachtspunt, op dit moment, maar ook voor de toekomst. Er is een tekort aan passende woningen voor senioren en mensen met een beperking. In het doelgroepenbeleid en de Woonvisie 2020-2023 gemeente Elburg wordt dit onderwerp opgenomen. We trekken hierin samen op met het ruimtelijk domein.

• *Veilige omgeving*

We wensen voor alle inwoners een veilige omgeving. Veiligheid is helaas niet voor iedereen een gegeven. Via de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zetten we allereerst in op het bieden van veiligheid voor slachtoffers. In het verlengde daarvan bieden we hulp en geven we ondersteuning bij het duurzaam voorkomen van onveiligheid. Er valt nog een wereld te winnen door het versterken van bewustheid en signalering in de samenleving.

Mensen met een beperking ervaren niet altijd een veilige samenleving. Soms door fysieke drempels in hun woonomgeving, maar vaker nog door mentale drempels. Investeringen in een passende woonomgeving zijn noodzakelijk (bijvoorbeeld voor inwoners met dementie), maar ook in inclusiviteit in de buurt.

Wat gaan we doen

- *Blijven inzetten op preventie, bijvoorbeeld aandacht voor en actie op preventie bij projecten*
- *Ondersteuning vanuit Sociaal en Financieel Trefpunt, Breinpunt, Taalpunt en CJG*
- *Meer verbinding tussen zorg welzijn (o.a. Gezond Veluwe, samenwerkingsagenda Zilveren Kruis)*
- *Meer verbinding tussen onderwijs, kinderopvang, welzijn, CJG en jeugdhulp (vanuit de visie op gezond opgroeien en ontwikkelen in Elburg).*
- *Meer ervaringsdeskundigen en lotgenoten vinden en betrekken*
- *Meer collectieve voorzieningen en trainingen, bijvoorbeeld (preventieve) voorlichtingen in jongerencentra.*
- *Meer slimme infrastructuur en verbanden tussen taakvelden ontwikkelen.*
  Bijvoorbeeld rondom 18-/18+ vraagstukken en de overgang onderwijs/werk voor jongeren met een beperking.
- *Meer duidelijke communicatie met inwoners en ketenpartners*
- *Meer inzet op het voorkomen van ouderenmishandeling*
- *Meer ondersteuning (ter voorkoming) van complexe echtscheidingen*
- *Meer aandacht voor taalontwikkeling door uitbreiding voor- en vroegschoolse educatie*

4.2 Talentontwikkeling en meedoen

“Stimuleer iedereen om vrijwilliger te worden. Voor mij bleek dat de opstap naar weer een betaalde baan”.
Inwoner op een inwonersavond.

Better2gether:
Waar voorheen de focus lag op aangepast sporten verschuift deze focus nu naar inclusief sporten. Voorheen een G-team, nu een team van mensen met en zonder beperking samen. Er wordt gewerkt aan een inclusieve vereniging; Better2gether, een vereniging met sport- en beweegactiviteiten voor iedereen, met of zonder beperking!

Meedoen is in verschillende aspecten belangrijk.
Meedoen in de inclusieve samenleving vereist een samenleving die openstaat voor alle mensen, ongeacht hun afkomst, beperking, sociaal economische status of welk verschil dan ook. Daar is nog veel in te leren in de huidige samenleving, waarin vooroordelen, maar ook onbekendheid met, vaak zorgen voor het wegkijken of het ‘not in my backyard’ gevoel voeden. Terwijl eigenlijk iedereen wel eens moeite kan hebben om zijn eigen leven op de rit te krijgen. We streven ernaar om samen met inwoners, maatschappelijke partners, ondernemers en verenigingen meer mensen vaker mee te laten doen. Iedereen mag en moet mee kunnen doen.

Mee kunnen doen in de samenleving vraagt om bepaalde bestaanszekerheden, zoals een eigen plek. Mensen hebben baat bij een eigen plek die voor hen veiligheid biedt om vandaaruit mee te kunnen doen. Een eigen plek kan fysiek vorm krijgen door een passende woning, maar ook een eigen plek voor gezamenlijke activiteiten om elkaar te ontmoeten en bezig te zijn. De een voelt zich goed bij een algemene ontmoetingsruimte in een wijkontmoetingscentrum, de ander heeft een kleinere afgeschermde ruimte nodig om zich veilig te voelen, mee te doen en om ontmoeten mogelijk te maken. De opgave om het meedoen van alle inwoners te stimuleren willen we vormgeven middels vraaggericht cultuuraanbod, bewegen en sport, het inclusief aanbod als focus neer te leggen en inwoners (eerder) te ondersteunen bij het vinden van een zinvolle daginvulling, (vrijwilligers)werk, ondersteuning bij armoede, mantelzorg, mogelijkheden tot ontmoeting en sociale contacten. We geven bij alle voorzieningen uitvoering aan het VN-verdrag voor gehandicapten om de bereikbaarheid en toegankelijkheid waar te maken.

Het meedoen stimuleren werkt nog beter als we de diverse talenten van mensen leren aanboren, zichtbaar maken en dat zij die talenten in de samenleving inzetten. Deze omslag maken we niet zonder vrijwilligers en inwoners. We hebben het nodig dat inwoners en vrijwilligers ons helpen bij het werken vanuit een meer mensgerichte visie in plaats van het systeemdenken waar we nu vaak in vast zitten. We spreken de ambitie uit dat we meer inzetten op het aanboren van talenten om de samenlevingskracht te vergroten.

Wat is uw talent

De vrijwilligers in de gemeente Elburg bieden veel ondersteuning om het meedoen voor iedereen mogelijk te maken. De vrijwilligers-organisaties in Elburg die informele ondersteuning bieden, hebben elkaar gevonden in het platform informele ondersteuning. De gemeente ziet deze ondersteuning als een parel in de samenleving en betrekt hen als belangrijke netwerkpartners in het vinden van lokale oplossingen voor maatschappelijke problemen.

Wat gaan we doen

- *Actief inzetten op meedoen aan breed en inclusief (sport) aanbod*
- *Stimuleren en faciliteren van de inclusieve buurt*
- *Meer passende (gevarieerde) huisvesting*
- *Meer benutten van talenten*
- *Ondersteunen en scholen van (zorg)vrijwilligers*
- *Stimuleren dat mantelzorgers eerder om hulp vragen als het even niet lukt*
- *Respijtzorg beter bekend maken*
- *Stimuleren en faciliteren van langer zelfstandig thuis blijven wonen*
- *Samenwerken met platform informele ondersteuning*
- *Stimuleren vrijwilligerswerk en initiatieven van inwoners*

4.3 Zoveel mogelijk zelfredzaam

Senioren bereiden zich voor om langer thuis te kunnen wonen. Zij nemen verantwoordelijkheid om tijdig te anticiperen op mogelijke (mobiliteits-) problemen en veranderingen in hun eigen woon- en leefsituatie. Zij maken gebruik van de subsidieregeling Gewoon Gemak.

We stimuleren inwoners om zich voor te bereiden op de toekomst. Welke ontwikkelingen zijn onvermijdelijk, wat kunnen mensen zelf voorbereiden en regelen als de ouderdom met gebreken komt. Vanuit de gemeente staan we zoveel mogelijk naast onze inwoners. We praten met hen in plaats van over hen.

De ontwikkeling van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij werkt nog steeds door. In het sociaal domein gaan we 'van zorgen voor' naar 'zorgen dat'. We ondersteunen en bevorderen de zelfredzaamheid van de inwoners. We gaan ervan uit dat ieder een eigen regie kan voeren over het probleem en over de oplossingen. Tegelijkertijd weten we dat er altijd inwoners zijn die (tijdelijk) geen regie op hun leven kunnen voeren en niet zelfredzaam zijn. Hierin heeft de gemeente een taak, voor deze kwetsbare inwoners nemen we onze verantwoordelijkheid door te zorgen dat er hulp en ondersteuning is.Kwetsbaarheid komt voor in allerlei 'vormen', van ouderdom tot psychische problematiek tot financiële zorgen. We zijn ons bewust dat kwetsbaarheid kan ontstaan en dat dit niet altijd te voorkomen is. Inwoners krijgen hiermee te maken en moeten een manier vinden om hiermee om te gaan als het niet 'op te lossen' is.

Voor een aantal kwetsbare situaties draagt de gemeente ook een verantwoordelijkheid vanuit de wettelijke taken binnen het sociaal domein. Juist voor kwetsbare inwoners is het belangrijk om een goed vangnet te hebben, dan wel naast de inwoners te staan en hen in de kwetsbare situatie te begeleiden. Binnen de drie belangrijkste wetten in het sociaal domein, Wmo, Participatie- en Jeugdwet, wordt dit vangnet geborgd. Waar de Wmo en de Participatiewet vooral een vangnetfunctie hebben, waarbij de hoofdregel is dat de regie bij de inwoner ligt, gaat de Jeugdwet van preventie tot ondersteuning, ook met als hoofdregel dat de regie altijd bij de ouders ligt. Woonlocaties voor mensen met een verstandelijke of psychische beperking zijn er op dit moment onvoldoende in Elburg. De regiegroep maatschappelijke ondersteuning geeft aan: gemeente investeer daarin. Dit vraagt om de gezamenlijke aanpak van woningcorporaties, zorgaanbieders en gemeente.

Laat je niet leiden
door anderen,
maar leid jezelf

Loesje

Kwetsbaarheid is ook bij hulpverleners aanwezig. Dat geldt voor zowel de informele hulpverleners, de mantelzorgers, als de professionele hulpverleners. Als inwoners onderling en hulpverleners staan we naast elkaar. We vinden het belangrijk dat hulpverleners hun eigen kwetsbaarheid mogen laten zien. Dat zij niet alleen vanuit hun deskundigheid de situatie ondersteunen, maar ook echt het gesprek aan durven gaan met inwoners en durven doorvragen en –praten. Dit vanuit de presentie-benadering van Andries Baart.[3]

Wat gaan we doen

- *Andere manier van communiceren met inwoners en ketenpartners*
- *Stress voorkomen dan wel verminderen*
- *Intiatieven mbt woonlocaties voor mensen met een verstandelijke of psychische beperking ondersteunen*
- *Eerder informele zorg vragen en inzetten*
- *Stimuleren regie, zelfstandigheid en zelfredzaamheid bij de inwoner stimuleren*
- *Inzetten op alternatieven en versterking eigen netwerk (ter voorkoming van residentiële zorg voor jeugdigen)*
- *Ondersteuning van mantelzorgers*

[1] Andries Baart houdt zich intensief bezig met presentie. Kenmerkend in de presentie-filosofie en de daarbij aansluitende praktijken is de gerichtheid op het scheppen van rechtvaardige en liefdevolle menselijke verhoudingen, met name waar mensen onaanzienlijk, arm, 'sociaal overbodig', doodziek of 'hopeloos' zijn; de professionele inzet van presentiebeoefenende geestelijk verzorgers en andere mensgerichte beroepskrachten uit de brede sector van zorg, welzijn, verpleging en dienstverlening staat in het kader van menselijke bewogenheid en liefdevolle bekommernis. Daarmee onderscheidt de presentie zich bewust en scherp van wat momenteel de hoofdstroom is in de verzakelijkte, marktgerichte en op productie georiënteerde zorgverlening. De inzet van de presentie-beoefening is de mens, zijn waardigheid, zijn kostbaarheid en zijn verlangen naar geborgenheid.

5. Tellen en vertellen

In het sociaal domein is het lastig om doelen en effecten te meten. Meestal kunnen we bij doelen aantallen en cijfers genereren, maar de interpretatie daarvan blijft ingewikkeld. Het meten of een doel volledig is behaald en welk effect dit heeft gehad, is lastig. In dit beleidsplan kiezen we er daarom voor om geen 'harde' indicatoren op te nemen.
De afgelopen jaren zijn er diverse benchmarken en onderzoeken ontwikkeld. Dat is de leidraad van waaruit we benchmarkend gaan tellen en vertellen over de onderwerpen uit dit beleidsplan.

We gaan in ieder geval de volgende onderzoeken gebruiken bij het tellen en vertellen:
- Benchmarkonderzoek 'Waar staat je gemeente';
- De uitkomsten van de Wmo-, Jeugdwet- en Participatiewet-cliëntervaringsonderzoeken;
- De uitkomsten van EMOVO-onderzoeken.

6. Kaders

In de afgelopen jaren zijn er een aantal nieuwe kaders ontstaan, zo is de vorm van de regionale samenwerking veranderd door het opheffen van de RNV en de komst van Meerinzicht. Verder hebben we financiële tekorten op jeugd. Dit nieuwe beleidsplan sociaal domein geeft ons dus de kans om nieuwe kaders toe te lichten.

6.1 Wettelijke kaders

De wettelijke kaders verdelen we onder in hoofdwetten en aanpalende wetten. Met hoofdwetten bedoelen we de wetten die bij uitstek de kaders in het sociaal domein weergeven en die we dagelijks in het sociaal domein toepassen. Dit zijn de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet.

Daarnaast zijn er nog een heel aantal andere wettelijke kaders die van toepassing zijn in het sociaal domein en daarvan noemen we de belangrijkste, zonder daarbij een limitatieve opsomming te willen geven. De aanpalende wetten waarmee we in het sociaal domein te maken krijgen en die van invloed zijn op ons werk zijn onder andere de Wet Langdurige Zorg, de Zorgverzekeringswet, de Wet Kinderopvang, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de Wet Publieke Gezondheid, de Wet op het Leerlingenvervoer, de Omgevingswet, de Wet Passend Onderwijs en de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Naast de wetgeving, is er ook nog andere regelgeving die in verordeningen, beleidsregels en beleidsplannen e.d. is vastgelegd. Hierbij denken we onder andere aan het minimabeleid, het Preventieakkoord, het Sportakkoord, het (preventief) jeugdbeleid etc.

In het vorige beleidsplan sociaal domein werd aangegeven dat we niet langer losse beleidsnota's voor de verschillende beleidsterreinen op wilden stellen. De nota preventief jeugdbeleid 2019-2023 is de laatste lokale nota die onder de paraplu van het beleidsplan sociaal domein hangt, in deze nota is ook aangegeven dat het de laatste nota preventief jeugdbeleid zal zijn. Kanttekening hierbij is wel dat er wel regionale nota's zullen blijven, zoals bijvoorbeeld de regionale Nota Volksgezondheid.

6.2 Financiële kaders

De financiële kaders bestaan uit de (meerjaren programma) begroting, waarin de beschikbare budgetten staan opgenomen voor de taken in het sociaal domein. Uitgangspunt is dat we als gemeente de taken moeten uitvoeren binnen deze budgetten. Daar waar tekorten ontstaan, dienen deze binnen het sociaal domein opgelost te worden. De afgelopen jaren is gebleken dat er op onderdelen forse tekorten zijn. En de prognose is dat de kosten op andere taakonderdelen ook oplopen. Al met al zorgt dit voor een uitdaging om binnen de beschikbaar gestelde financiële kaders te blijven. De planning en control cyclus van de gemeente, met de daarbij horende rapportages, geven het college de mogelijkheid om te rapporteren aan de raad. De komende jaren werken we aan de beheersing van de kosten in het sociaal domein. Hierbij is onlosmakelijk verbonden dat daarbij aandacht is voor meetinstrumenten/indicatoren. Het rapport van de Visitatiecommissie van de VNG geeft aanbevelingen hoe we beter grip kunnen krijgen op de uitgaven op het beleidsterrein Jeugd. De uitwerking daarvan krijgt de komende jaren zijn beslag en kan, evenals de financiele situatie in het sociaal domein, gevolgen hebben voor het Beleidsplan sociaal domein 2020-2023 en de jaarlijkse uitvoeringsplannen die daaronder hangen.

6.3 Communicatie

Uitgangspunt is dat we met inwoners praten, in plaats van over inwoners.

Dit vergt bewustwording en de juiste houding en gedrag van de gemeente, ambtenaren en bestuurders, bij de uitvoering van onze werkzaamheden.

Als gemeentelijke organisatie denken we na hoe we de communicatie met inwoners vormgeven en kunnen verbeteren. Zo is o.a. een extra kopje ‘burgerparticipatie’ opgenomen in het b en w advies. Dat helpt om bij aanvang van het proces na te denken over wie we betrekken bij een besluit, nieuw plan of project. Voor het sociaal domein specifiek kiezen we ervoor om de beleidslijnen uit het beleidsplan te vertalen in concrete acties in het uitvoeringsplan. Per actie zal een communicatieplan worden opgesteld, zodat maatwerk geleverd kan worden in de wijze waarop en met wie we communiceren.

6.4 Samenhang met andere beleidsterreinen

In het sociaal domein wordt voornamelijk gesproken over de Wmo, Jeugdwet en de Participatiewet maar dit dekt niet het volledige sociaal domein. Zo werken we ook met de verschillende wet en regelgeving en (regionale) beleidsstukken binnen het onderwijs, sport, volksgezondheid en cultuur. Daarnaast zijn er aanverwante beleidsterreinen als de omgevingsvisie, wonen, economie en openbare orde en veiligheid en integrale veiligheid.

6.5 Samenwerking (boven) regionaal

Vanuit het sociaal domein werken we in wisselende samenstellingen samen met andere gemeenten.

- We werken vanuit alle beleidsterreinen samen met Nunspeet en Oldebroek
- Voor Wmo en Jeugd werken we samen met de zorg- en jeugdhulpregio Noord Veluwe. De zorgregio bestaat uit Ermelo, Putten, Harderwijk, Oldebroek, Nunspeet en Zeewolde. Voor Onderwijs en Wmo is de gemeente Elburg gastheergemeente. Maar de samenwerkingsverbanden passend onderwijs bestrijken een groter gebied dan de zorg- en jeugdhulpregio.
- Voor Volksgezondheid, maatschappelijke opvang en beschermd wonen werken we samen met de gemeenten op de Noord Veluwe en de GGD.
- Voor JOGG werken we samen met de gemeenten op de Noord Veluwe en Hattem.
- Voor Sport werken we samen met de gemeenten op de Noord Veluwe en Hattem/Heerde.
- Voor Veilig Thuis, aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling en de GGD werken we samen in de regio Noord en Oost Gelderland.
- We zijn onderdeel van en werken samen binnen de arbeidsmarktregio Stedendriehoek en Factor Werk Noordwest Veluwe.
- We zijn onderdeel van de economische Regio Zwolle.
- Op het gebied van cultuur werken we samen met de gemeenten op de Noord-Veluwe inclusief Hattem, Heerde en Epe.

7. Vervolg

In dit beleidsplan staan de hoofdlijnen beschreven waaraan en waarbinnen we de komende vier jaar werken. Deze hoofdlijnen vragen natuurlijk nog om een nadere uitwerking en een vertaling naar de praktijk.

Dit gaan we doen door jaarlijks uitvoeringsplannen op te stellen. De kaders van het beleidsplan sociaal domein 2020-2023 zijn hierbij uiteraard van toepassing.

Met elkaar gaan we aan de slag om het sociaal domein in de gemeente Elburg toekomstbestendigte maken en te houden. We tellen en vertellen over de effecten van het beleid aan de hand van de genoemde benchmarkonderzoeken in dit beleidsplan. Hierover leggen we verantwoording af via de planning en control cyclus van de gemeente Elburg.

Uiteraard communiceren we dit over dit beleidsplan en de uitvoeringsplannen met de samenleving, inwoners, organisaties, bedrijven en ketenpartners.

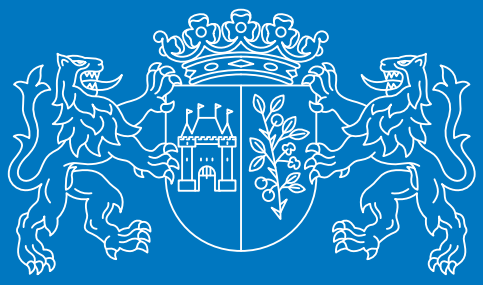

Gemeente Elburg

www.elburg.nl